

WIARUS POLSKI

Wychodzi na wtorek, czwartek i sobotę z dodatkiem religijnym p. t.: „Nauka Katolicka“ i z dodatkiem humorystyczno-satyrycznym p. t.: „Zwierciadło“. Przedpłata kwartalna na pocztu i u listowych wynosi 1 mr. 50 fen., a z odnoszeniem do domu 1 mr. 75 fen. „Wiarus Polski“ zapisany jest w cenniku pocztowym pod literą T. nr. 106. — W księgarni w Bochum 1 mr. 25 f. a z odnoszeniem do domu 1 mr. 75 fen.

MÓDL SIĘ I PRACUJ!

Za inseraty płaci się za miejsce rzadka drobnego druku 15 fen. a za ogłoszenia zamieszczone przed inseratami 40 fen. Kto często ogłasza otrzyma odpowiedni opust czyli rabat. Za tłumaczenie z obcych języków na polski nie się nie płaci. Listy do Redakcyi, Drukarni i Księgarni należy opłacić i podać w nich dokładny adres piszącego. Rękopisów się nie zwraca. Nazwisk korespondentów bez ich upoważnienia nie wskazuje się.

Nr. 44.

Bochum, czwartek, 15 kwietnia 1897.

Rok 7.

Redakcja, drukarnia i księgarnia znajdują się przy Maltheserstrasse 17a na dole. — Adres: Wiarus Polski, Bochum.

Rodzice polscy! Uczcie dzieci swe mówić, czytać i pisać po polsku! Nie jest Polakiem, kto potomstwu swemu zniemczyć się pozwoli!

Jeszcze teraz zapisywać można „Wiarusa Polskiego“ na drugi kwartał 1897 roku.

Przyszły numer „Wiarusa Pol.“ wyjdzie dziś wieczorem.

Jak się przedstawia „morderstwo“ w Łątku?!

Z śliwickiej parafii piszą do „Gaz. Gd.“: Tyczy się rzekomego morderstwa w Łątku: W Łątku nic złego się nie działo. Co do Łepka z Łęskiego pieca, to Niemiec Streloch najprzód uderzył Lutowskiego mocno przez plecy; jak drugi raz wymierzył, Lutowski uciekł. Wtem nadszedł Tomasz Pstrąg i kij Strelochowi wyrwał, żeby dalej się nie bili. Natenczas Streloch się Pstrągowi mocno odgrażał; ale jednak spokojnie dalej szli — wtem naraz Streloch z tyłu dostał kamieniem w głowę. Łepka go nie rzucił, w ogóle przy bójce pomiędzy Strelochem i Lutowskim nie był obecny. „Gesellige“ pisze, że Streloch już umarł — to kłamstwo, bo Streloch na drugi dzień był w Osiu, kilka dni później na jarmarku w Osiu, a nawet ani pół godziny chory nie leżał w łóżku. Rany na głowie nawet nie znać, głowy nawet nie miał obwiniętej. Że Streloch, Niemiec, wywołał całą bójkę, widać z tego, że on już zaraz po wyborach w Ludwichowie się odgrażał Lutowskiemu, a potem swoją pogroźkę też wykonał. Świadkiem Józef Pstrąg z Łęskiego pieca. Łepka rzekomy morderca „Geselligerowy“, już z więzienia wypuszczony. Na przesłuchach w Osiu dnia 7 kwietnia zeznał Streloch, że najprzód Lutowski go uderzył kamieniem — to nieprawda. Dziwna też rzecz, że Łepkowi, jak siedział w Świeciu, różni urzędnicy radzili, że ma się do wszystkiego przyznać, że ten, którego kamieniem uderzył, już umarł, a tymczasem Niemiec sobie zdrow i wesoły i o śmierci ani nie myślał.

Ziemię polskie.

* Z Prus Zach., Warmii i Mazur.

Grudziądz. Po świętach seminaryum nauczycielskie w Grudziądzu przeniesionem zostanie z gmachu pojezuickiego i z klasztoru dawniejszego Benedyktynów do nowo wystawionego budynku, który kosztuje blisko 400 tysięcy marek. Następuje się więc dogodna sposobność do oddania starych gmachów ich pierwotnemu właścicielowi, Kościołowi katolickiemu, któryby tam mógł umieścić zakonne Zgromadzenia. W Anglii oddawanie starych zabudowań klasztornych kongregacyom katolickim w naszym czasie dość często się zdarza. W Prusach samo nasunięcie takiej myśli wywołuje u przeciwników Kościoła katolickiego szyderstwa. Jakże oni zacofani w porównaniu z Anglikami! Jak wiadomo, sam rząd angielski przed nie wielu laty oddał Jezuitom w Kanadzie kilka milionów za zabrane im dobra a odośny dekret pozłożony przesłał Ojcu św.

Leonowi XIII. Przy tej sposobności nadmieniamy, że Ojcowie Jezuiti osiedli w Grudziądzu roku 1622. Między innymi też znany poeta polski O. Franciszek Bohomolec przez kilka lat pracował w tym zakładzie. Plac do wybudowania klasztoru i kościoła podarował Jezuitom roku 1645 starosta Jan Działyński a Benedyktynkom, które się sprowadziły z Torunia, żona jego.

Głupczyn. Zgorzała tu szopa na probostwie i wszystko w niej znajdujące się bydło rogate (około 40 sztuk), owce (około 330 sztuk) i t. d.

Pod Nowem znajdowało się w tych dniach około 60 osób w wielkim niebezpieczeństwie życia. Gdy się przeprawiali promem przez Wisłę, pękła nagle na środku rzeki druciana lina i prom pomknął z wodą i upłynął ze dwa kilometry w dół, poczem zatrzymał się na drugim brzegu. Skończyło się więc na wielkim strachu.

W Przodkowie zostało w niedzielę 4 kwietnia rozwiązane zebranie Towarzystwa rolniczego z powodu polskich rozpraw.

* Z Wiel. Ks. Poznańskiego.

Koźmin. Gmina Olędry Siedmiorogowskie dnia 25 stycznia przystała na przewzisko „Siebenwald“ i władza rządowa nazwę tę potwierdziła.

Poznań. Karolina Klukasowa, która w piątek po południu poderznęła gardło trzyletniemu wnukowi, a potem i samej sobie, umarła w lazarecie.

Białośliwie. W tych dniach znaleziono tutaj w nocy na szynach kolejowych rozmiądlone zwłoki przodownika Widerskiego. Prawdopodobnie przejechał go w czasie nocnej służby pociąg kurierski. Nieszczęśliwy pozostawił żonę i troje drobnych sierót.

Poznań. „Posener Zeitung“ zamieszcza w sprawie nauki języka polskiego w szkołach rządowych następujący list pewnego nauczyciela z prowincyi:

„Kto miał do czynienia jako nauczyciel z klasą, w której było 60 i więcej dzieci polskich, ten wie z doświadczenia, jak trudnem jest nauczyć po niemiecku tę czeredę dzieciaków, z których żadne nie słyszało nawet dźwięków niemieckiej mowy. Nauczyciel, który chce wypełnić swe zadanie, posługując się tylko niemieckim językiem, męczy niewymownie siebie i dzieci. — — — Każdy doświadczony nauczyciel wie, że chcąc nauczyć te dzieci po niemiecku, łatwiej i prędzej dojdzie do celu, posługując się ich mową ojczystą. Przekonani są o tem niemieccy inspektorowie szkółni powiatowi. Doradzają też sami nauczycielom takie obeznanie się z językiem polskim, któreby pozwalało im porozumieć się z dziećmi w ich ojczystej mowie.

* Ze Śląska czyli Starej Polski.

Zabrze. Na kopalni „królowej Ludwiki“ wpadł w piątek rano robotnik Jan Golla do szybu i zabił się na miejscu. Ciało jego tworzyło jedną zbitą masę, tak że nikt nie byłby go poznał.

Na kopalni Guido zasypały węgle trzech robotników przy pracy. Dwóch z nich, a mianowicie szlepra Bernarda Krybusza i hajera Wincentego Baska powiodło się po usilnych zabiegach uratować. Trzeciego, hajera Pakosza, jeszcze z pod węgla nie wydobyto, ponie-

waż leży pod wielką górą węgla, która się wciąż usuwa. Przez trzy godziny słyszano jego wołanie i pukanie, które następnie ustało. Pakosz niezawodnie już nie żyje.

Brzezinka. Górnik Goj skończywszy dnia 8 bm. pracę, udał się z kilkoma kolegami do szynku, gdzie po jakimś czasie wszczęli kłótnię, podczas której Goj został sponiewierany do najwyższego stopnia. Natychmiast przywołanemu lekarzowi udało się po trzygodzinnych usiłowaniach wprowadzić Goja przywrócić do przytomności, lecz z powodu ciężkich wewnętrznych pokaleczeń umarł nieszczęsny po krótkiej chwili. Morderców aresztowano.

Wiadomości ze świata.

Berlin. Pogrzeb dr. Stephana odbył się w Berlinie z wielką okazałością. Uczestniczył w nim osobiście cesarz Wilhelm z małżonką, kanclerz ks. Hohenlohe, wszyscy ministrowie, członkowie rady związkowej, dostojnicy cywilni i wojskowi oraz nieprzeliczone tłumy publiczności.

— Jako następcę dr. Stephana wymieniają oprócz podsekretarza stanu dr. Fischera, także naddyrektora poczty w Lipsku, pana Waltera.

— Półurzędowa „Nordd. Allg. Zeitung“ potwierdza obecnie, że książę Reuss starszej linii wystosował istotnie własnoręczne pismo do cesarza, przepraszając go za zająście z chorągwią w Greiz.

Medyolan. Około 350 akademików z włoskich uniwersytetów wraz z profesorami, wyjechało w sobotę z Medyolanu, zdążając do Niemiec dla zwiedzenia różnych miast, naturalnie i do Berlina, z kąd powrócą do Włoch 19 kwietnia.

Z Alzacji wydano Jezuitę Mury, ponieważ w przedmowie do dzieła „Jezuiti w Mecu“, wyrażać się miał nieprzychylnie o Niemcach.

Budapeszt. Konferencja Biskupów węgierskich obradująca dnia 7 bm. w Budapeszcie, zajęła się w pierwszym rzędzie sprawami wewnętrznymi. Omówiono szereg spraw czysto kościelnych i wybrano do komisji krajowej pięciu powych członków.

Z Grecyi. Formalna wojna pomiędzy Grecyą a Turcyą zdaje się być nieuniknioną. Pierwsze strzały padły już nad granicą i stoczono krwawą bitwę. Wojna już wybucha, nie ma jednak jeszcze pewności, czy granicę turecką przekroczą jedynie powstańcy, czy też wspólnie z wojskiem greckim. Depesze są w tym względzie sprzeczne ze sobą i dla tego tu i owdzie objawia się nadzieja, że formalna wojna może być jeszcze uchronioną. Zdaje się jednak, że nadzieje te będą płonnemi, jeśli jaki nieprzewidziany wypadek nie pohamuje wojenniczego zapалу Greków. Skoro bowiem rozpoczęła się strzelanina pomiędzy wojskiem tureckim a powstańcami greckimi, to nie zabraknie dalszych zawikłań z których ostatecznie wywiąże się wojna pomiędzy obydwojema armiami nieprzyjacielskimi.

Dwa żaglowe okręty greckie z 700 ludźmi usiłowały wylądować pod Prevesa, zostały przecież powstrzymane przez działa fortów nadbrzeżnych. Jeden okręt zatonał, przyczem garstka Greków dostała się do niewoli. — Oddział 1400 Greków uderzył na Nardę, ale

został po godzinnej walce zmuszony do odwrotu. Do Nardy i Prevesy wysłano posiłki.

„Agence Havas“ donosi z Pera, że wojska tureckie wyparły oddziały ochotników greckich z wielkimi stratami po za granicę Turcji.

Z różnych stron.

Rotthausen. Ksiądz wikary Bachs z Wattenscheid, został mianowany wikaryuszem przy kościele tutejszym, a jego miejsce w Wattenscheid zajmie nowo wyswięcony ksiądz Reker.

Linden. Stróż kotłów Dürks w Hohwege podczas kłótni tak sponiewierał swą żonę, że niebawem umarła. D. został już aresztowany. — W kopalniach „Dahlhauser Tiefbau“ i „Friedlicher Nachbar“ podwyższono z dniem 1-go kwietnia zarobek o 3 do 7 procent.

W Langendreer na dworcu dostała onegdaj pewna kobieta nagle pomieszczenia zmysłów. Podobno mąż licho się z nią obchodził, co miało być powodem nieszczęścia. Chorą odstawiono do domu chorych w Witten.

Brackel. W kopalni „Schleswig“ wykoleił się pociąg z 7 osobami, którym jednak nic się nie stało.

Z Czech. „Jak nikczemnymi środeczkami w Austrii toczy się walka przeciwko Niemczyźnie“ — woła ha-ka-tysta w „Tageblacie“

poznajskim — widzimy z tego, że minister kolei nakazał konduktorom pociągów na kolejach żelaznych w Czechach przy odejściu pociągów ze stacji wołać odtąd: hotov! (gotów! do odejścia), a poprzestać dotychczas używanego: „fertig!“ — Biedni hakatyści oni nigdy nie zaznają spokoju, bo narody dopominające się o własny język ojczysty, zawsze ich drażnić będą.

Wielkie oszustwo. Z Brukseli donoszą, że w Jeampes aresztowano wszystkich dyrektorów tamtejszych kopalń, należących do Towarzystwa akcyjnego, ponieważ wykryto przeniewierzenie na sumę dwa miliony franków.

Nowa denuncyacja. Szowinistyczny „Bromb. Tageblatt“ donosi z Swiecia, że nauczycielom wracającym z pogrzebu „zamordowanego“ nauczyciela Grüttera, skradziono przed gościncem furmankę; na drugi dzień znaleziono w pobliskim bagnie wóz pogruchotany a konia z przerzniętym gardłem. „Zdaje się (!) — nadmienia „Bromb. Tagebl.“ — z naną pohoćnością, — że także (?) w tym wypadku zachodzi akt zemsty Polaków przeciwko niemieckim nauczycielom.“ Jeżeli już „Bromberger Tageblatt“ przypisuje ludności polskiej tak wrogie uczucia względem nauczycieli, to niechże też zbada, kto winien, że panowie ci nie cieszą się u nas sympatją!!

Ksiądz Kneipp we Wörichshofen zajął się na pogrzebie i zapadł na zapalenie

piuc. — Zastępy chorych, do Wörichshofen napływających zwiększa się z każdym dniem.

Nabożeństwo polskie.

Do Katolików Polaków

w dekanatach Bochum i Wattenscheid mieszkających.

Kochani Bracia! Podałem Wam drukowany porządek nabożeństw polskich na cały czas wielkanocny. Dzisiaj niestety muszę Wam oznajmić, że na czas od 14 kwietnia aż do 7 października jestem powołany do polskich robotników i robotnic w Saksonii. Jest tam bowiem bieda duchowa jeszcze większa niż tutaj. Ile można O. Nazaryusz mający przybyć we wielkim tygodniu, będzie się o Was troszczył. Zatem radzę Wam, aby ci, co dosyć umieją po niemiecku, u własnych księży się spowiadali, drudzy zaś do Herne albo do Ueckendorf albo do Riemke się udali, albo (najlepiej w środy i czwartki) do naszych klasztorów w Dortmund, Neviges i Dorsten. Codziennie i w Saksonii o Was pamiętać będą przy każdej Mszy świętej. Zostańcie z Bogiem! Do zobaczenia w październiku! **O. Roch.**

Doniesienia kościelne.

W Wielki Piątek dnia 16 kwietnia o godzinie 4 po południu w Kolonii „Gorzkie żale“.

Ks. Leichert.

Towarzystwo świętego Józefa w Horsthausen

podaje do wiadomości, iż w Wielki Piątek 16-go o 2 godzinie po południu będziemy mogli odśpiewać Gorzkie Żale w naszym nowym kościółku. Prosimy przeto wszystkich członków Towarzystwa i wszystkich katolików Polaków z okolicy Horsthausen, aby się jaknajliczniej zbrali.

Zarząd.

Towarzystwo świętej Barbary w Hamborn

podaje swym członkom i rodakom do wiadomości, iż w drugie święto wielkanocne, dnia 19 kwietnia o godzinie 10 przed południem i o godzinie 4-tej po poł. odbędzie się polskie nabożeństwo z wystawieniem Przenajśw. Sakramentu. O godz. 5 urządzią tow. „Święconkę“, po czym nastąpi zebranie. O liczny udział w nabożeństwie i święconce uprasza

Zarząd.

Zarazem donoszę chorążemu i asystentom chorągwi, iż w obydwie święta wielkan. bierzemy z chorągwią udział w kościele, więc upraszam pół godz. przed rozpoczęciem nabożeństwa się stawić.

J. Dera, sekretarz.

Towarzystwo św. Jana Ewangelisty w Witten

odprawia w pierwsze święto po południu o godzinie 4 „Święconkę“ na którą się wszystkich członków wraz z rodzinami zaprasza. Członkowie, którzy ze składkami miesięcznymi zalegają, mają jeszcze przed święconką od godz. 3 do 4 czas do zapłacenia.

Zarząd.

Sodingen-Börnig.

Towarzystwo św. Jakóba podaje do wiadomości swym członkom i wszystkim Rodakom, iż we Wielki Piątek będą odprawiane Gorzkie Żale o g. wpół do 3, a w Wielkanoc, w pierwsze święto o g. 4 po poł. będą polskie Nieszpory z wystawieniem Przenajśw. Sakramentu. Rodaków i rodaczki uprasza się, aby się jaknajliczniej stawili na owe nabożeństwo. Zarazem nawiadamiam członków Tow. św. Jakóba, iż tow. obchodzi swą tegoroczną „Święconkę“ w pierwsze święto wielkanocne, o godzinie szóstej, na którą to uroczystość wszystkich wyplatnych członków z żonami i dziećmi uprzejmie się zaprasza.

Antoni Humski, prezes.

Towarzystwo św. Alojzego w Cottenburgu

podaje do wiadomości członkom i wszystkim rodakom w Cottenburgu, iż dnia 18 kwietnia, to jest w pierwsze święto wielkanocne po południu o godzinie wpół do 4-tej będziemy obchodzić wspólną „Święconkę“, na którą wszystkich członków uprzejmie zapraszamy z żonami i dziećmi. Uroczystość odbędzie się na sali zwykłych posiedzeń. Goście mile widziani. O liczny udział prosi

Zarząd.

Bruch.

Towarzystwo św. Michała podaje swym członkom do wiadomości, iż w Wielkanoc, w pierwsze święto, to jest w niedzielę o 4-tej godzinie po poł. w lokalu towarzyskim obchodzić będzie wspólną „Święconkę“, na którą się wszystkich członków z ich rodzinami uprzejmie zaprasza. Członkowie, którzy 3 miesiące swej składki nie zapłacili, mogą to jeszcze uskutecznić przed rozpoczęciem uroczystości. Nieczłonkowie, którzy chcą wziąć udział w święconce, mogą wstąpić po wpisaniu się do towarzystwa. Goście członków, którzy nie mieszkają w Bruchu, mogą być przez członków wprowadzeni. Dla upiększenia tej uroczystości wystąpi koło śpiewaków „Fiołek“ kilkakrotnie z śpiewem. Członkowie, którzy jeszcze nie posiadają czapek mogą takowe dostać u pana Ungra w Bruchu, albo się okazać książką kwitową. Dajcie Rodacy na tę uroczystość, bo to uroczystość polska. O liczny udział w tej uroczystości uprasza.

Zarząd.

Towarzystwo świętego Andrzeja w Bochum

podaje do wiadomości szan. członkom, iż tow. nasze przystępuje w sobotę do spowiedzi, a w niedzielę w pierwsze święto wielkanocne do komunii św. i to na sumie. Po południu będzie zebranie, na które się szan. członków uprzejmie zaprasza. O liczny udział prosi

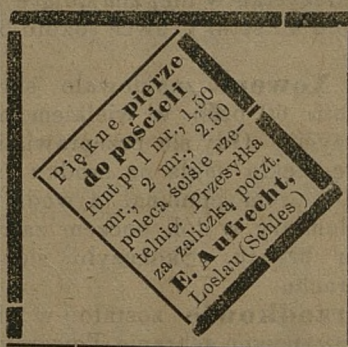
Zarząd.

Jeżeli nabożeństwo będzie, zebranie wypadnie, jeżeli zaś nie będzie nabożeństwa, wtenczas zebranie tow. jest o godzinie 4-tej.

Towarzystwo św. Stanisława w Herne

oznajmia wszystkim rodakom, iż dnia 17 kwietnia, tj. we Wielką Sobotę o godz. dziesiątej przed południem będzie poświęcenie potraw dla Polaków w kościele. Ktoby sobie z Polaków życzył mieć potrawy poświęcone, ten się powinien stawić kwadrans przed. Towarzystwo św. Stanisława oznajmia wszystkim członkom, iż „Święconkę“ obchodzić będziemy w pierwsze święto wielkanocne. O jak najliczniejszy udział członków uprasza

Zarząd.

2 domy

są do sprzedania, jeden z nich jest narożny 3-piętrowy zdatny do każdego handlu, blisko kościoła katolickiego i szkoły, blisko apteki, doktora i gospody. Sprzedaż nastąpić ma z wolnej ręki, tanio przy zaliczce 3-4000 marek, drugi dom mieszkalny, a prócz tego miejsce do budowy.

T. Hausa, Bickern, Carlstrasse 2 i 2a.

Szanownym Rodakom w Bruchu i okolicy polecam moją furmankę

w rozmaitych potrzebach i proszę szan Rodaków o łaskawe poparcie mego przedsiębiorstwa. Kreślę się z szacunkiem

Marcin Lewandowski, Bruch, Kappelenviertel 368/1.

Skład piwa

założyłem z dniem 1 kwietnia i ofiaruję bardzo dobre piwo dortmundzkie, trzy rodzaje po zwykłych cenach. Proszę szan. Rodaków o łaskawe poparcie mego przedsiębiorstwa. Nadmieniam, iż piwo rozwiozę własną formanką, więc na życzenie każdą ilość piwa w dom dostawić mogę.

Teodor Krzeszewski, Bochum, Hernerstr. 101.

Służąca

porządna i pracowita potrzebna do domu polskiego w Düsseldorfie. Zgłoszenia przyjmuje ekspedycja „Wiariusza Polskiego“ w Bochum.

Familia bezdzietna, ale mająca dwóch małych pensjonarzy poszukuje od pierwszego maja

służącej

na wysoką pensję. Zgłoszenia przyjmuje profesorowa Seyda, Bittburg p. Trier.

1 przodownika i 15 robotników do szachtowania potrzebuje zaraz

M. Wawrzynowski, Wattenscheid, Vödestr. 39 1/2

Towarzystwo św. Floryana w Gelsenkirchen

donosi swym członkom, iż w niedzielę, 18-go kwietnia, tj. w pierwsze święto wielkanocne odbędzie się „Święconka“ o godz. 4-tej po poł. w lokalu pana Heinrichs, Bochumer Strasse nr. 8, na którą wszystkich członków z rodzinami jak najuprzejmiej zapraszamy.

Zarazem donosimy, iż „Święconka“ będzie święcona w sobotę po południu o godz. 3-ciej u p. Wojczyńskiego, Bahnhofstr. nr. 15. Ktoby z rodaków sobie życzył, aby miał święconkę poświęconą, niech się tam zgłosi.

Zarząd.

Castrop.

W sobotę, dnia 17 bm. przybędzie Wiel. O. Korneliusz o godzinie drugiej po poł. O godz. 2 i pół odbędzie się poświęcenie jasek wielkanocnych na wielkiej sali p. Schultebecka. Niewiasty winne się w owym czasie stawić. Potem będzie spowiedź wielkanocna. Dnia 18 nabożeństwo z kazaniem polskiem o godz. 1 po obiedzie, następnie spowiedź św. Dnia 19-go rano spowiedź i msza św. do św. Wojciecha, Patrona Polski. Po poł. o godz. 3 i pół polskie nabożeństwo z kazaniem, a po nabożeństwie tow. św. Wawrzyńca obchodzi „Święconkę“ na wielkiej sali p. Schultebecka. Tak członków, jak wszystkich rodaków serdecznie zapraszamy. Wiel. duchowieństwo nas także odwiedzi.

Zarząd.

Habinghorst.

Niniejszem donosimy wszystkim członkom tow. św. Szczepana, iż „Święconka“ odbędzie się w pierwsze święto wielkanocne na sali pani Wesels o godz. 4 1/2 po południu, na którą zapraszamy wszystkich członków z rodzinami i gości. Po święconce zgromadzenie. O liczny udział prosi

Zarząd.

Towarzystwo św. Stanisława Kostki w Caternbergu

podaje swym członkom do wiadomości, iż tegoroczna „Święconka“ odbędzie się w drugie święto wielkanocne o godz. 5 po poł., na którą się szan. członków z rodzinami jak najuprzejmiej zaprasza. Dalej wiadoma się członków i rodaków, że w święta wielkanocne odbędzie się 40-godzinne nabożeństwo. Dla Polaków wyznaczono godzinę od 12 do 1 w południe, podczas której będziemy odmawiali modlitwy z książeczek do nabożeństwa: Na czas nieustającej Adoracji najśw. Sakramentu. Po powyższe książeczki niech się członkowie zgłoszą do przewodniczącego. O liczny udział w nabożeństwie prosi

Zarząd.

Towarzystwo św. Józefa w Wattenscheid

podaje swym szan. członkom do wiadomości, iż obchodzić będzie wspólną „Święconkę“ w pierwsze święto wielkanocne o godz. wpół do 4 w nowym lokalu posiedzeń p. Hupperta, Weststr. Wstęp mają wolny wszyscy wyplatni członkowie. Liczny udział jest pożądanym.

Zarząd.

Baczność! Niewiasty winne się stawić do święcenia w wielką sobotę o godz. wpół do 4-tej po południu na salę posiedzeń, która znajduje się teraz u p. Hupperta Weststr., około kościoła katolickiego, tam ksiądz będzie święcił.

Zarząd.

Towarzystwo św. Jacka w Braubauerschaft

podaje wszystkim katolikom Polakom do wiadomości, iż dnia 16 kwietnia, to jest w Wielki piątek, będzie odprawiona „Droga krzyżowa“ czyli „Stacye“ o godzinie 3, i prosimy jak najliczniej się zebrać. Dnia 19 b. m. obchodzi tow. św. Jacka tegoroczną „Święconkę“, o godz. 4-tej. Członkowie powinni się jak najliczniej zebrać z żonami i dziećmi, gdyż do domu „Święconka“ nie będzie dawana. Dnia 25 bm. jest posiedzenie kwartalne i miesięczne o godz. 4 po południu. Członkowie są zobowiązani się stawić w czapkach towarzyskich. Posiedzenie zarządu jest o godz. 3, rewizorowie kasy powinni się punktualnie stawić, tak samo cały zarząd. O liczny udział w „Drodze Krzyżowej“, w święconce i posiedzeniu prosi

Zarząd.

Podziękowanie. Podpisani dziękują niniejszem jaknajuprzejmiej p. Szczepaniakowi w Kucharkach przy Sobótce w Wiel. Ks. Poznania za wyborne zegarki, które z jego składu otrzymali. Rodacy, potrzebujący zegarki mogą z zaufaniem udać się do p. Szczepaniaka, a obsłużą on ich z pewnością tak samo rzetelnie, jak nas.

Z szacunkiem

Marceli Gurzyński, Jan Baszyński, Marcin Grześkowiak, Ignacy Florczak,

Podziękowanie. Od p. Szczepaniaka z Kucharek przy Sobótce sprowadziłem kilka zegarków i budzik, z których zupełnie jestem zadowolony. Z tego powodu mogę Rodakom tylko polecić, aby sobie od p. Szczepaniaka zegarki sprowadzali. Panu zaś Szczepaniakowi za obsłużenie rzetelnym towarem dziękuję niniejszem.

Piotr Karwik z Hörde.

Towarzystwo błog. Bronisławy w Wiemelhausen
oznacza szan. członkom, iż w drugie święto wielkanocne, 19 kwietnia obchodzić jak zwykle staropolskim zwyczajem „**święconkę**“. Początek o godzinie 5 po południu. Szanownych członków wraz z rodzinami mile się zaprasza. Goście wprowadzeni przez członków mile widziani.
Uwaga: Ktoby się chciał wpisać do naszego Towarzystwa, lub się z zaległych składek uiszczyć może to uczynić przed rozpoczęciem.
Zarząd.

Towarzystwo św. Augustyna w Rotthausen
obchodzić będzie w pierwsze święto wielkanocne „**święconkę**“ o godz. 4 po południu. Uprasza się członków razem z rodzinami o liczne i punktualne stawienie się. Święconka będzie święcona w sobotę po południu w zakrystyi o wpół do 3-ciej. U liczny udział prosi
Zarząd.
Uwielbiamy się, iż na miejsce przewodniczącego p. Jakóba Łabędy został obrany na przewodniczącego p. Franciszek Stanek.

Towarzystwo św. Jana Chrzciciela w Ueckendorf
podaje swym członkom i wszystkim Rodakom do wiadomości, iż w Wielki Piątek, dnia 16 kwietnia mamy godzinę dla Polaków o godz. 6 po południu. Przy grobie będą śpiewane „Gorzkie Zale“. Zarazem oznajmiamy, iż ktoby sobie chciał dać „**święconkę**“ poświęcić, ten może przynieść we Wielką sobotę o wpół do 12, gdyż w tym czasie będzie ksiądz kapelan święcił na sali, gdzie dawniej kościół był. Zarazem donosi się wszystkim członkom, iż tegoroczna „**święconka**“ odbędzie się w drugie święto o godzinie 4-tej na sali, gdzie dawniej był kościół, przeto się uprasza wszystkich członków i gości o liczny udział
Zarząd.

Towarzystwo św. Kazimierza w Lütgendortmund.
Szanownym Rodakom i Rodaczkom z Lütgendortmund i okolicy oznajmiamy niniejszem, iż w pierwsze święto wielkanocne o godzinie 3 po obiedzie, odbędzie się wspólna „**święconka**“, którą urządza towarzystwo św. Kazimierza. Zapraszamy wszystkich Rodaków, aby wzięli w niej udział, abyśmy się mogli wspólnie pokrzepić na duchu przy tym tradycyjnym obchodzie. Nadmieniamy także, aby ci Rodacy, którzy jeszcze niebyli u spowiedzi wielkanocnej, przysposobili się na 24 kwietnia, ponieważ przybędzie W. O. Korneliusz spowiedzi św. słuchać i pozostanie aż do wieczora w Przewodnicę.
Zarząd.

Towarzystwo świętej Barbary w Bochum
donosi swym członkom i rodakom, iż w pierwsze święto (18-go b. m.) punktualnie o godzinie 4-tej po południu odbędzie się „**święconka**“, na którą niniejszem uprzejmie zapraszamy.
Jeżeli będzie w sobotę sposobność do spowiedzi, jak swego czasu zapowiedziano, nateczas członkowie przystępują wspólnie w sobotę do spowiedzi, a w pierwsze święto do Komunii św.
Zarząd.

Towarzystwo św. Jana Ewangelisty w Hüllen
podaje swym członkom do wiadomości, iż dnia 19-go kwietnia, to jest w poniedziałek wielkanocny o godz. 4-tej po południu odbędzie się **kwartalne walne zebranie**. O jaknajliczniejszy udział w tem zebraniu uprasza
Zarząd.
Posiedzenie zarządu tego samego dnia zaraz po wielkim nabożeństwie, to jest o 11 przed południem. Proszę wszystkich członków zarządu, żeby się w swym czasie stawili.
Jan Giernas, przewodniczący.

Tow. św. Franciszka Serafickiego w Hofstede-Riemke
podaje swym członkom do wiadomości, iż tegoroczna „**święconka**“ odbędzie się w pierwsze święto wielkanocne po poł. zaraz po nieszpórach na sali naszych posiedzeń. Wszystkich członków z rodziną uprasza się o liczny udział.
Zarząd.

Ważne dla szukających pomieszkania.

Podaje się do wiadomości, iż w Wattenscheid, przy ul. Südstr. nr. 15 mam od 1 maja 3 pomieszkania składające się z 4, 3, 2 izb do wynajęcia. Bliższych wiadomości udzieli w tem samem domu mieszkający
Mushof.

M. Balcerowiak,
Bochum, Südbellweg 10.
poleca szan. Rodakom swój największy skład w Bochum wszelkiego rodzaju
obuwia drewnianego (Holzschuhe)
dla robotników w koksowniach brzożowe. Prócz tego mam na składzie wszelkiego rodzaju **towary kolonialne**, oraz chleb oyeński, kielbasy, kiszkę, szynki, masło, jaja, ser itd. O łaskawe poparcie upraszam.

Dom kredytowy towarów (Waaren-Credit Haus)
w Bochum, Buddenbergstr. nr. 8, pierwsze piętro
poleca
do przyjęcia
czarne i kolorowe **materie** na suknie we wielkim wyborze, ubrania do przyjęcia pod łatwymi warunkami spłaty.

Cukiernia
w mieście regencyjnym, garnizonem jest do nabycia. Na 40,000 mieszkańców jest 18,000 Polaków, polskiej drugiej cukierni nie będzie, bo obecny Polak z dniem 1-go października miasto opuszcza. Dobra sposobność dla Polaka, aby się osiedlił. Zgłoszenia przyjmuje ekspedycja „Wiarusa Polskiego“.

Rodaków, którzy przybywają na święta wielkanocne do Dortmundu proszę bardzo, aby przybyli do mnie na **ciepłe kielbasy**.
Z szacunkiem
Franc. Jakubowicz,
rzeźnik polski
w Dortmund, Zimmerstr. 19.

Kochani Rodacy!
Na nadchodzące święta wielkanocne polecam moją **polską kielbasę** i kiszkę, wszystko w polski sposób robione i bardzo dobrze smakujące. Na każde żądanie chętnie wysyłam za zaliczką pocztową.
Fr. Jakubowicz,
rzeźnik polski
w Dortmund, Zimmerstr. 19.
O kotlarzyku ze Lwowa, wojaku za czasów Stefana Batoego. Cena 75 fen., z przez. 85 f.

Bracia Bloch,

Essen, Kastanienallee nr. 85.

Szanownym Rodakom pozwalamy sobie uprzejmie zwrócić uwagę na nasz dobrze urządzony
interes krawiecki.

Wielki wybór w materjach krajowych i zagranicznych.
Pracując długie lata jako pierwsi przykrawacze, jesteśmy w stanie uczynić zadość wszelkim wymaganiom.
Za eleganckie odrobienie i nowy krój gwarantujemy.

W razie potrzeby prosimy nas przez kartę pocztową uwiadomić.

Polska usługa! Polska usługa! Tanio! Tanio! Tanio!

Największy skład specjalny ubrań dla mężczyzn i dzieci

„Zur goldenen Ecke“

Berlinerstr. 4. **Steele**, róg Grendplatz.

Sprzedaje po niedoścignionych tanich cenach:

Ubrania do przyjęcia
od 9 mr. począwszy.

Ubrania dla mężczyzn szewiot.
od 13,50 mr. począwszy.

Ubrania dla mężczyzn kamgarn.
bardzo elegancki towar, najlepsze wykonanie od 18 mr. począwszy.

Zakłady dla mężczyzn
od 6 mr. począwszy.

Spodnie dla mężczyzn
z trwałej materii, dobry krój, od 2,75 m. pocz.

Ubrania dla chłopców
od 2,50 mr. począwszy.

Ubrania dla robotników
we wielkim wyborze po bardzo tanich cenach.
Eleganckie wykonanie według miary, pod gwarancją dobrego leżenia.

Tylko:

„Zur goldenen Ecke“

W Steele największe i najtańsze źródło zakupna gotowych ubrań dla mężczyzn i chłopców.

Berlinerstr. 48. **Steele**, róg Grendplatz.
Paweł Steinberg.

Polska usługa!

Rodacy!!!

żądacie papierosów z fabryki Tadeusza Marwega w Dreźnie.

Papierosy mają nazwy: „Smoki“, „Kaśki“, „Samsony“ i „Miliony“.

Wypredaż!

S. Lewin, Bochum, Bongardstr. 26.

Pierwszy i jedyny gotowych ubrań skład polski w miejscu.

Od dnia dzisiejszego sprzedajemy ubrania dla mężczyzn i chłopców po cenie zakupna.

W składzie naszym mówi się po polsku.

Tanie
źródło zakupna
wszelkiego rodzaju
pościeli

u
Braci
Alsberg
Wattenscheid.

Drewniane
łóżka
sztuka po 33.00, 26.00,
18.00, 15.00, **8,90**,
10.50 i

Żelazne
łóżka
sztuka po 25.00, 19.00,
13.00, 8.00, **4,50**,
6.00 i

Pierzem napełnione
poduszki
sztuka po 6.00, 5.00,
3.75, 2.50, **1,00**,
1.75 i

Pierzem napełnione
pierzyny
wierzchnie
sztuka po 25.00, 20.00,
16.00, 12.00, **3,90**,
8.00, 5.00 i

Gotowe
powłoki
na pościel
sztuka po 4.50, 3.90,
2.60, 2.15, **1,45**,
1.65 i

Gotowe
sienniki
po 2.65, 2.40, 1.95,
1.65, 1.35 **93** fen.
i

Do pościeli
barchan
metr po 3.00, 2.40,
1.80, 1.35, **39** fen.
98, 72 i

Czyszczone
pierze
do pościeli
funt po 3.50, 2.85,
2.00, 1.65, **29** fen.
1.20, 70 i

Bracia
Alsberg
Wattenscheid.

O obowiązku rodziców
wychowania swych dzieci po chrze-
ścianstwie. Napisał ks. Marcin Ma-
kowski. Cena 50 fen., z przesył-
ką 55 fen.

Nowo otwarty!

Nowo otwarty!

Kto pieniądze chce oszczędzić
niech nie kupuje,

dopóki nie zobaczy!

wielkiego wyboru jako też tanich cen
w partyjnym domu towarów

G. Cibulskiego

Hochstr. 13, Bochum. Hochstr. 13.

Ubrania do przyjęcia od 6 mr.   Kołnierze do przyjęcia od 1,50 m.
Ubrania dla mężczyzn od 6 mr.   Kołnierze dla kobiet od 1,25 m.
Spodnie dla mężczyzn od 1,75 m.   Zakłady dla kobiet od 2 mr.
Ubrania dla chłopców od 1,50 m.   Zakłady dla dzieci od 1.65 mr.
Ubrania do pracy bardzo tanio.   Zarzutki dla kobiet od 3,75 mr.

Eleganckie odrobienie podług miary.

Partyjny dom towarów

Bochum. G. Cibulski Hochstr. 13.

Bracia Hömberg

(Gebrüder Hömberg.)

Witten,

Herne,

Bahnhofstr. 60, 62.

Bahnhofstrasse 50.

polecają po najtańszych cenach dobre towary, przy rzetelnej usłudze,
a mianowicie:

kołnierzyki dla mężczyzn, półko-
szulki, mankiety, wielki wybór
krawatek, chustki do nosa, koszule
wierzchnie i koszule norm., kafta-
niki naskórne, szkarpety, pończo-
chy, gorsety, szelki, koszule bobro-
we, jedwabne chustki, niebieskie
bluzy, spodnie i t. d.

Bracia Hömberg

Witten. (Gebrüder Hömberg.) Herne.

Towary krótkie, wełniane i białe

kupuje się w wielkim wyborze i zadziwiająco tanich cenach u

Röttgen'a i spółki

w Wattenscheid, Oststr. 13.

Tanie źródło
zakupna
wszelkich
towarów łoc.
konfekcyi
dla
mężczyzn i kobiet
u **Braci**
Alsberg
Wattenscheid.

Czysto wełniane
szewiot
metr 2.75, 2.40, 1.95,
1.40, 1.15, **57** fen.
95, 70 i

Wzorzyste
materye
na suknie
metr po 2.10, 1.75,
1.30, 98, **18** fen.
69, 42 i

Kolorowe
kołnierze
12.00, 9.75, 7.50, 5.00,
3.75, 2.40, **25** fen.
1.75, 90 i

Czarne
kołnierze
21.00, 18.75, 13.50,
9.75, 7.25, 5.50,
3.90, 2.00, **78** fen.
1.25 i

Eleganckie
kapesy
25.00, 18.00, 13.50,
9.75, 6.50, **4,95** mr.
5.75 i

Piękne
zakłady
24.00, 19.50, 14.00,
9.50, 6.00, **2,60** m.
4.50 i

Promenady,
koła
i płaszcze
od deszczu
tylko wyborowa ja-
kość, wielki wybór,
nadmierzająco tanio.

Modne ubrania
dla mężczyzn
27.00, 21.00, 17.50,
13.00, 11.50, **8,50**
9.75 i

Ubrania
do przyjęcia
21.00, 17.75, 15.00,
12.50, 10.00, **7,25**
8.75 i

Piękne ubrania
dla chłopców
10.00, 8.75, 6.50,
4.75, 3.25, **1,75** m.
2.50 i

Bardzo piękne
spodnie
9.00, 7.50, 5.90,
4.25, 3.50, **1,95** m.
2.40 i

Bracia
Alsberg
Wattenscheid.

Spiewnik Polski, obejmu-
jący najulubieńsze pieśni narodo-
we, arye, dumki, krakowiaki, ma-
zurki, kujawiaki itd. itd. Cena 50
fen., z przesyłką 55 fen.